

22 mei 2012

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsoptolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klaagster,
juridisch adviseur: mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht,

tegen:

wijlen Zuster **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens haar leven lid van de
Congregatie Zusters Franciscanessen van Heythuysen.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 2 november 2011. Op 23 februari 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie met bijlagen op het klaagschrift ingekomen van zuster [naam], Provinciaal Overste van de Congregatie Zusters Franciscanessen van Heythuysen.

Op 26 april 2012 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klaagster is verschenen met haar levenspartner [naam]. Zij heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Hekster voornoemd.

Namens de Congregatie zijn verschenen zuster [naam] voornoemd en zuster [naam], lid van het provinciaal bestuur van de Congregatie.

2. De klacht

2.1. Klaagster is op [datum] ingetreden in het klooster van de Zusters Franciscanessen van Heythuysen. Ze stond aldaar bekend als zuster [naam].

Aangeklaagde was in het [klooster] novicemeesteres en derhalve begeleidster van aspiranten, novicen, zoals klaagster. Zij gaf aan dat zij klaagster als een soort moeder zou helpen bij haar volwassenwording. Daardoor ontstond een sterke vertrouwensband.

Aangeklaagde was onberekenbaar, zij kon plotseling verbaal hard uithalen.

Al vrij snel na aankomst van klaagster in het klooster begon het seksueel misbruik door aangeklaagde. Het vond steeds plaats op de slaapkamer van aangeklaagde. Klaagster moest zich uitkleden, aangeklaagde was reeds ontkleed. Klaagster werd gedwongen tot orale seks,

het strelen van aangeklaagde en het zuigen aan haar tepels. Ook moest klaagster soms haar vingers gebruiken om aangeklaagde tot een orgasme te brengen. Een aantal keren kreeg klaagster de opdracht om paringsbewegingen te maken terwijl zij op aangeklaagde lag.

Het misbruik vond gemiddeld drie à vier keer in de week plaats. Klaagster onderging het lijdzaam omdat zij dacht dat aangeklaagde haar zou helpen met het verwezenlijken van haar toekomstdroom als zij haar maar blindelings gehoorzaamde.

Aangeklaagde heeft eenmaal getracht klaagster te bewegen door aangeklaagde over zich heen te laten plassen, doch dat heeft klaagster geweigerd.

Klaagster stelt door aangeklaagde te zijn gemanipuleerd door een combinatie van 'aantrekken en afstoten'. Aangeklaagde vroeg aan klaagster bijvoorbeeld of zij 'wel echt bij hen hoorde'. Anderzijds gaf zij aan dat klaagster haar oogappeltje was.

Het misbruik heeft tot 1969 geduurd. Aangeklaagde is toen (gedwongen) naar elders overgeplaatst.

2.2. In de periode waarin het misbruik plaatsvond voelde klaagster zich erg angstig. Zij kon maar moeilijk vertrouwen hebben in mensen en haar spontaniteit was volledig weg.

Het misbruik heeft grote gevolgen gehad voor het leven van klaagster, onder meer psychologisch. Klaagster is chronisch depressief en heeft een poging gedaan tot zelfmoord. 's Nachts is zij altijd angstig en onrustig. Zij heeft door haar psychische klachten nauwelijks inkomen kunnen genereren.

Voorts kan klaagster niet tegen aanrakingen, dat is haar hele leven zo gebleven.

2.3. Klaagster wil dat het misbruik formeel wordt erkend door de Congregatie. Voor klaagster is het belangrijk dat wordt vastgesteld dat sprake is geweest van machtsmisbruik.

3. Het verweer

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De Provinciaal Overste heeft in haar reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Het is juist dat aangeklaagde een erg moeilijk karakter had.

Voorts is gebleken dat aangeklaagde in 1969 is ontheven uit haar functie van novicemeesteres in verband met het seksueel misbruik van twee novicen.

De Provinciaal Overste heeft de door klaagster in het klaagschrift gestelde vragen aan de diverse betrokkenen voorgelegd. De betrokkenen bevestigen dat zij met klaagster over het misbruik hebben gesproken.

De Provinciaal Overste erkent namens de Congregatie dat op grond van de diverse verklaringen aangenomen kan worden dat tussen klaagster en aangeklaagde zaken zijn voorgevallen waarbij aangeklaagde de grens van moraal en goed fatsoen vergaand heeft overschreden. Daarbij heeft aangeklaagde misbruik gemaakt van haar eigen positie, van die van klaagster en van de vertrouwensband die zij hadden.

De Provinciaal Overste kan zich goed voorstellen dat naar de mening van klaagster niet voldoende is opgetreden tegen het misbruik. Zij wijst erop dat overplaatsing in die tijd een gebruikelijke maatregel was.

De Provinciaal Overste uit de wens in alle openheid en rust hetgeen is gebeurd met klaagster uit te praten.

4. De beoordeling

4.1. Van toepassing is de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder: de Procedure). Volgens artikel 1.3 van de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij een ander onder dwang of in een afhankelijkheidssituatie seksuele handelingen moet uitvoeren of ondergaan, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden, waardoor de geestelijke en/of lichamelijke integriteit wordt geschonden. Onder dwang kan onder meer begrepen worden: fysiek geweld of de dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klaagster gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

4.3. Met betrekking tot het in artikel 1.3 van de Procedure genoemde element dwang tot het verrichten van seksuele handelingen of het verrichten van deze handelingen in een afhankelijkheidssituatie heeft klaagster naar voren gebracht dat zij op het moment van het misbruik naar de toenmalige normen minderjarig was. Zij was tenminste 18 jaar oud (volgens de Congregatie was zij 19 jaar oud) doch destijds werd men meerderjarig geacht vanaf de 21-jarige leeftijd. Klaagster voert aan dat door de minderjarigheid de afhankelijkheidssituatie gegeven is.

De Klachtencommissie is op dit punt van oordeel dat de door klaagster genoemde toenmalige civielrechtelijke minderjarigheid niet zonder meer maakt dat sprake is van een afhankelijkheidssituatie, mede omdat (ook) destijds de strafrechtelijke meerderjarigheid lager lag en voorts omdat in zijn algemeenheid een persoon van 18 jaar of ouder minder snel afhankelijk van een ander zal zijn dan een jonger persoon.

Wat daarvan zij, in de onderhavige zaak is voldoende aannemelijk dat klaagster in een afhankelijkheidssituatie verkeerde ten opzichte van aangeklaagde omdat deze als novicemeesteres bepaalde of klaagster in het klooster van de Congregatie mocht blijven of dit diende te verlaten. Klaagster was aldus evident afhankelijk van aangeklaagde. Voorts bestond binnen de Congregatie de regel dat novicen als klaagster dienden te gehoorzamen aan boven hen geplaatsten als aangeklaagde.

De in artikel 1.3 van de Procedure bedoelde afhankelijkheidssituatie wordt derhalve aangenomen.

4.4. Met betrekking tot de door klaagster gestelde gebeurtenissen oordeelt de Klachtencommissie als volgt.

Er zijn ruim veertig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klaagster schetst hebben plaatsgevonden.

Klaagster is door aangeklaagde gedwongen haar te strelen. Voorts is klaagster gedwongen tot orale seks, tot het met haar vingers bereiken van een orgasme bij aangeklaagde en tot het maken van paringsbewegingen terwijl zij naakt bovenop aangeklaagde lag. Het misbruik heeft gedurende een periode van ongeveer bijna drie jaar drie à vier keer per week plaatsgevonden.

De Klachtencommissie komt tot dat oordeel in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klaagster haar verhaal heeft verteld. Bovendien heeft de Congregatie erkend dat aangeklaagde de grens van moraal en fatsoen vergaand heeft overtreden. Bovendien, zo blijkt uit het verweer van de congregatie, werd aangeklaagde in 1969 ontheven van haar functie als novicemeesteres, na sexueel misbruik van, eveneens, novicen.

Tenslotte zijn er de diverse overgelegde stukken en verklaringen waaruit blijkt dat klaagster al vroeg met anderen, onder meer artsen en medezusters, heeft gesproken over de aard en de details van het misbruik.

4.5. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidssituatie hoogst kwalijk is geweest. Klaagster was in voornoemde zin afhankelijk van aangeklaagde die haar meerdere was en die haar, door een combinatie van aantrekken en afstoten, manipuleerde.

4.6. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen haar geen maatregelen meer worden genomen. Daarom zal de Klachtencommissie zich bij haar advisering richten op de vermindering van het leed dat klaagster is aangedaan. De Congregatie heeft daartoe reeds stappen ondernomen. Er is meerdere malen met klaagster gesproken en de Congregatie is bereid het gesprek met klaagster voort te zetten. Namens de Congregatie is meerdere malen het leed van klaagster erkend en er zijn excuses gemaakt, onder meer ter zitting. Daarnaast heeft de Congregatie de door klaagster in haar klaagschrift gestelde vragen zoveel mogelijk beantwoord in haar schriftelijke reactie en ter zitting.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie Zusters Franciscanessen van Heythuysen de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 22 mei 2012 door mr. B.F. de Poorter, voorzitter, mr. F.J.M. Walstock en mr. A.M.T. Denekamp-Mulder, leden, bijgestaan door mr. M.J.C. van Leeuwen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van art. 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de Overste van de Congregatie Zusters Franciscanessen van Heythuysen en aan klaagster verzonden.

Op grond van art. 21.1 van de Procedure stelt de Overste binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die zij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van art. 21.3 van de Procedure geeft de Overste daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van art. 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de Overste.

